

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Maaseudun naisten rooli Euroopan unionin maatalouden kestävässä kehittämisessä”

(2000/C 204/07)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 21. lokakuuta 1999 työjärjestyksensä 23 artiklan 3 kohdan nojalla antaa lausunnon aiheesta ”Maaseudun naisten rooli Euroopan unionin maatalouden kestävässä kehittämisessä”.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -jaosto hyväksyi 10. toukokuuta 2000 lausunnon, jonka esittelijät olivat jaoston 19. huhtikuuta 2000 tekemän päätöksen mukaisesti Juana Borrego Izquierdo ja María Candelas Sánchez Miguel.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 24. ja 25. toukokuuta 2000 pitämässään 373. täysistunnossa (toukokuun 24. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 109 puolesta, 1 vastaan 2:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Naisten ja miesten yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet ovat olleet ja ovat yhä kansainvälinen, yhteisön ja valtioiden tavoite. Ne tunnustettiin ensi kerran kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa vuonna 1946. Sen jälkeen on toteutettu monenlaisia toimia, sekä laadittu politiikkoja ja sääntöjä, joilla on pyritty saavuttamaan naisten ja miesten välinen tasa-arvo. Esimerkkeinä mainittakoon Rooman sopimus vuodelta 1957⁽¹⁾ ja vastikään tehty Amsterdamin sopimus vuodelta 1997, jolla muutettiin Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksia, sekä erinäiset tasa-arvo-ohjelmat⁽²⁾.

1.2. Euroopan unionilla on omat maaseudun naisia koskeva toimintaperiaatteensa, joita ei ennen Agenda 2000:n hyväksymistä ollut toteutettu kaikilta osin käytännössä. Toimintaperiaatteiden mukaisesta normistosta mainittakoon maaseudun kehittämispolitiikka, jota käsitellään Agenda 2000:n YMP-osiossa, YMP:n uudistus, josta päätettiin Berliinin Eurooppa-neuvostossa 24. ja 25. maaliskuuta 1999⁽³⁾, neuvoston 17. toukokuuta 1999 antama asetus (EY) N:o 1257/99 Emotrin tuesta maaseudun kehittämiseksi sekä neuvoston 21. kesäkuuta 1999 antama asetus (EY) N:o 1260/99 rakennerahastojen yleisistä määräyksistä.

(1) Yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävän eurooppalaisen politiikan lähtökohdana olevasta Rooman sopimuksen 119 artiklasta, jossa määrätään miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteesta, on tullut todellisen sosiaalisesti suuntautuvan politiikan kulmakivi.
 (2) Parhaillaan on käynnissä yhtäläisten mahdollisuuksien neljäs toimintaohjelma (1996-2000).
 (3) YMP:hen liittyvän maaseudun uuden kehittämispolitiikan tavoitteena on muun muassa parantaa elin- ja työolosuhteita sekä yhtäläisiä mahdollisuuksia.

2. Lausunnon tavoitteet

2.1. Tällä lausunnolla pyritään selkiyttämään näkemystä Euroopan unionin maaseutualueiden naisten asemasta ja roolia, sillä maaseudun kehittämisstrategioissa on kiinnitetty vähän huomiota maaseudun naisten työllistämismahdollisuuksiin sekä erilaisten työllistämistarpeiden hoitoon ja naisten koulutukseen.

2.2. Koska ajantasaisia tietoja, etenkin tilastotietoja, ei ole ollut saatavilla, lausunnossa määritellään aluksi maaseudun naisten tila, tarpeet ja todelliset pyrkimykset. Näin pyritään kartoittamaan ja tuomaan esiin yhtäältä EU:n maaseutualueiden naisten koulutus- ja integroitumiskokemukset ja toisaalta palkkatyön saannin ja varsinaiseen elinkeinoelämään osallistumisen tiellä olevat esteet.

2.3. Samoin yritetään esittää parhaita mahdollisia ratkaisuja sen tärkeän roolin tunnustamiseksi, joka naisilla on maaseutualueiden kestävässä kehittämisessä, sekä ehdottaa mahdollisia parannuskeinoja heidän ammatillisen, poliittisen, taloudellisen ja sosiaalisen tilanteensa parantamiseksi.

3. Maaseudun naiset ja Euroopan unionin maaseudun kehittäminen

3.1. Naiset maaseudun kehittämisen avaintekijänä

3.1.1. Käytettävissä olevissa maaseudun naisia koskevissa tiedoissa keskitytään yhtäältä maatalouden parissa työskenteleviin naisiin ja toisaalta lastenhoitoon, mutta käsite ”maaseudun naiset” ei ole sama kuin ”maatalousnaiset”. Vaikka viimeksi mainitut muodostavat huomattavan osan maataloudesta riippuvaisilla maaseutualueilla asuvista ja työskentelevistä naisista, tämän lausunnon aihepiiri on laajempi, sillä siinä pyritään käsittelemään maaseutualueiden kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja monipuolistamiseen liittyviä kysymyksiä.

3.1.2. Käsite "maalousnaiset" kattaa maataloudessa työskentelevät naiset, olivatpa he tilanomistajia, osakkaita tai maanviljelijän puolisoita, jotka työskentelevät kokopäiväisesti tai osa-aikaisesti maatilalla. Tilastotietojen valossa he muodostavat nykyisin kolmanneksen maatalouden työvoimasta, sillä yhteensä 34 prosentista vain 10 prosenttia on tilanomistajia, joskin tilanpitäjänäisten naisten osuus vaihtelee jäsenvaltioittain. Maat voidaan jakaa kahteen ryhmään: rakenteiden kehityksen viivästyminen kärsivissä maissa tilanomistajanaisia on yleensä yhteisön keskivertotasoa enemmän, kun taas sellaisissa maissa, joissa maatalous on erikoistunut ja voimaperäistä, heidän osuutensa on yleensä vähäisempi.

3.1.3. Uuteen maaseudun kehittämisasetukseen (N:o 1257/99) on sisällytetty suurin osa Corkissa 1996 pidetyn konferenssin periaatteista. Niistä mainittakoon vaatimus maaseudun kestävään kehittämiseen tähtäävästä politiikasta, ongelmien monitieteinen ja monialainen ratkaiseminen – sekä näin ollen kokonaisvaltainen lähestymistapa ja monipuolisia ratkaisuja tarjoava tukistrategia – luonnonvarojen asiallisen käytön takaaminen sekä subsidiariteetin ja osallistumisen laajentaminen siten, että paikalliset tahot osallistuvat ongelmien ratkaisuun.

3.1.4. On korostettava, että maaseudun naisilla saattaa olla perusluonteinen tehtävä toteutettaessa edellä mainitun asetuksen 33 artiklassa mainittuja toimenpiteitä⁽¹⁾, joihin on viitattu myös elintarvikkepolitiikassa, Agenda 2000:ssa ja YMP:n äskettäisessä uudistuksessa.

3.1.5. Koska Euroopan unionin maaseutualueiden välillä on eroja, maaseudun kehittämisselityksessä on noudatettava läheisyys- tai täydentävyysperiaatetta, joka pohjautuu yhteistyöhön kaikilla osanottajatasoilla: paikallis-, alue-, valtakunnan ja Euroopan tasolla.

3.1.6. On syytä korostaa maatalouden monipuolisia tehtäviä. Käsite pohjautuu Luxemburgissa 12. ja 13. joulukuuta 1997 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston julkilausumaan.

3.1.7. On suoranaista haastea kehittää kokonaisvaltaiseen näkemykseen perustuvaa monitoimista maataloutta, joka pystyy vauhdittamaan maaseutualueiden ja niiden asukkaiden kehitystä. Mutta tässä paikallisresursseihin pohjautuvassa prosessissa kaikilla maaseutualueilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kehittää itseään; kullakin alueella on profiilinsa ja

ominaispiirteensä, joiden pohjalta paikallishankkeet on käynnistettävä⁽²⁾.

3.1.8. Monitoimisuus liittyy itsestään selvästi maaseutuun. On rohkeasti hyväksyttävä se tosiseikka, että maatalouspolitiikka on nivellettävä erottamattomasti maaseudun kehittämisselitykseen. Vaikka maatalous on nykyisin maaseudun selkäranka, osat saattavat joskus vaihtua, ennen kaikkea heikoimmalla kehittyneillä alueilla. Kilpailukykyyn asettamasta haasteesta pystyvät selviytymään vain ne, jotka ovat osanneet toteuttaa tilallaan rakennemuutoksia ja monipuolistaa talouttaan luomalla vahvan yritysverkoston, joka kykenee vastaamaan väestön tarpeisiin. Siinä on naisilla erityisen merkittävä rooli, joka vastaa heidän asemaansa kestävästä väestön kulmakivenä.

3.2. Euroopan maaseudun muutokset

3.2.1. Maaseudulla tapahtuu suuria muutoksia, jotka saavat aikaan syvällisen rakenneuudistuksen: maanviljelijöiden määrän vähenee, väestö vanhenee ja kaikkooa ja kulttuuri-identiteetti katoaa.

3.2.2. Vaikka maaseudun perusrakenteet ja varustetaso ovat viime vuosina parantuneet huomattavasti, väestö kaikkooa yhä usein jo ennestään harvaan asutuilta alueilta. Tilannetta pahentaa se, että nuorin ja dynaamisin väestönosa on hankalimmin pidäteltävissä maaseudulla.

3.2.3. Ilmiön syitä ovat monissa tapauksissa heikot toimeentulo- ja työllisyysnäkökulmat, muun muassa vaikeasti hyödynnettävät koulutus-, terveydenhuolto-, kulttuuri- ja harrastusrakenteet ja -palvelut sekä maataloustöiden ja maaseudun riittämätön sosiaalinen arvostus. Monilla naisilla on lisäksi vaikeuksia sopeutua sosiaaliseen ympäristöönsä.

3.2.4. Naisten siirtyminen yhä enemmän palkkatyöhön vaikuttaa niin ikään maaseutualueisiin, samalla kun naiset ovat aiempaa useammin alkaneet ideoida maaseudun elävöittämisselityksiä. Naiset on siis otettava entistä useammin huomioon sosiaalisen ja taloudellisen sysäyksen liikkeellepanevina voimina. Epäsuotuisia alueita elävöittäessä ja paikallista kehittämistä vauhditettaessa on välttämätöntä ottaa huomioon olosuhteet, joilla helpotetaan naisten pysymistä maaseudulla ja heidän paluutaan maalle.

⁽¹⁾ Puhtaasti maaseutukeskeisen asetuksen artikla, joka sisältää joukon kaikkien maaseutualueiden kehittämistoimenpiteitä, kuten laadukkaiden tuotteiden kaupan pitäminen, maaseutuväestön peruspalvelut, maatalouden ja sitä lähellä olevien alojen toimintojen monipuolistaminen vaihtoehtoisten tulolähteiden edistämiseksi, matkailu- ja käsityöläiselinkeinojen kannustaminen, lomitusta ja tilanhoidon palvelut jne.

⁽²⁾ Monitoimisuutta on käsitelty myös lausunnoissa "Eurooppalainen maatalousmalli", EYVL C 368, 20.12.1999, s. 76 ja "Maatalouden ympäristötavoitteet", EYVL C 368, 20.12.1999, s. 68.

4. Perus- ja ammattikoulutus

4.1. Maaseudun asukkaiden perus- ja ammattikoulutus on merkittävä kehitystekijä. Yleissivistävää ja ammatillista koulutusta pidetään jopa yhtenä Euroopan unionin tulevan kehittämisen tärkeimmistä kulmakivistä. Euroopan unionin neuvosto on myöntänyt tämän todetessaan valkoisessa kirjassa Euroopan sosiaalipolitiikasta, että sijoittaminen perus- ja ammattikoulutukseen on yksi unionin kilpailukyvyyn ja yhteiskuntiemme koheesion perusedellytyksistä.

4.2. Koulutuksen merkitys talouselämän kaikkien sektoreiden kehittämisen liikkeellepanevana voimana myönnetään toki yleisesti, mutta koulutus on ensiarvoisen välttämätöntä maaseudulla, jossa se on tulevan kehittämisen kivijalka sekä maaseudulla tapahtuvien muutosten että maaseudun sosioekonomisten erityispiirteiden vuoksi.

4.3. Tiedonannossa ”Naisten asema talous- ja yhteiskuntaelämässä ja erityisesti naisten osallistuminen työmarkkinoihin” todetaan, että ”koulutus ja ammatinvalinnanohjaus olisi sovitettava naisten erityistarpeiden mukaiseksi. Oppilaitoksia olisi perustettava riittävän laajalle alueelle. Naisten koulutuksessa tulisi ottaa huomioon suoraan ammattikoulutukseen liittyvien seikkojen ohella myös yleis- ja peruskoulutuksen tavoitteet. Näin voidaan yhtäältä korjata mahdollisia peruskoulutuksen puutteita (etenkin lukutaidottomuus tai uuslukutaidottomuus) sekä varmistaa, että ammatillisen pätevyyden ohella naisten tietoisuus omista todellisista kyvyistä ja mahdollisuuksista kehittyä”.

4.4. Eräiden jäsenvaltioiden kaksitahoisten koulutusjärjestelmien pulmana on se, että maaseudulla asuvat naiset eivät yleensä ikänsä vuoksi pääse viralliseen ammattikoulutukseen, josta myönnetään virallinen tutkintotodistus. Jopa ne naiset, joilla on mahdollisuus saada ammattikoulutusta, saavat ainoastaan todistuksen tietyn työpaikan edellyttämien vaatimusten täyttämistä, mutta kyseisellä koulutuksella ei ole virallisesti tunnustettua asemaa. Lisäksi on korostettava, että maaseudun naisilla on opintolinjoissa hyvin vähän valinnanvaraa, mikä korostaa ammattikoulutuksen tarvetta kaikissa sellaisissa ammateissa, joissa naiset ovat aliedustettuina. Ammattikoulutus on joka tapauksessa mukautettava kunkin alueen todellisiin tarpeisiin ja luotava yhtenäinen tutkintotodistusjärjestelmä niin että ammattitutkinnot on mahdollista tunnustaa myös muualla kuin koulutuspaikkakunnalla⁽¹⁾.

4.5. On syytä korostaa, että etäopetuksella saattaa olla olennainen tehtävä maaseudulla.

4.6. Maapallon useimmilla alueilla naiset opiskelevat korkeakouluissa huomattavasti harvemmin kuin miehet, mikä näkyy kärjistyneimmin maaseudulla. Ammattikoulutus on suurimmassa osassa yhteisön jäsenvaltioita jokseenkin kaupunkikeskeistä, ja se on hankalasti sovellettavissa maaseudun koulutustarpeisiin. Koulutusta tarvitaan teollisuuden lisäksi myös maatalousammatteihin.

4.7. Yksi maaseudun kehittämistä tukeva merkittävä toimenpide on Leader+ -n kaltaisten yhteisöohjelmien käynnistäminen⁽²⁾. Ohjelmien tarkoituksena on hankkia pätevyyttä, järjestää innovaatio- ja teknologiakoulutusta, jotta naisten rooli maaseutualueiden elinkeinoelämässä todella tunnustettaisiin⁽³⁾.

4.8. Lisäksi on olemassa Equal-ohjelma, jonka kokonaisuusmäärärahat on suunnattu naisille, vammaisille ja etnisille vähemmistöille.

5. Työllisyys

5.1. On tosiasia, että naisten työttömyys on maaseudulla huomattavasti yleisempää kuin miesten.

5.2. Työllisyysasteen suurempi vaihtelu maaseudulla on paitsi maaseutu- myös sukupuolisidonnaista.

5.3. Toinen työllisyysasteen vaihteluun vaikuttava tekijä on ikä, koska maaseudun naiset käyttävät vähemmän aikaa koulutukseen ja aloittavat työnteon tavallisesti aikaisemmin kuin kaupungeissa asuvat naiset.

5.4. Naisten osuus kolmella pääasiallisella talouselämän sektorilla (maataloudessa, teollisuudessa ja palvelualalla) tuo korostetusti esiin palvelualan runsaan naisvaltaisuuden ja maaseutumatkailun vähitellen saavuttaman suosion.

5.5. Naiset työllistyvät maaseudulla enimmäkseen ammatteihin, jotka eivät edellytä ammattipätevyyttä, tai sitä vaaditaan vain vähän. Työllistymistä rajoittavat ensisijaisesti heikot työnsaantimahdollisuudet, välimatkat, hankalat liikennejärjestelyt, riittämättömät tukipalvelut ja -tilat, kotitöistä ja perheestä otettavan vastuun jakautuminen epätasaisesti, miehiä alhaisempi palkkataso sekä tietyt kulttuuriasenteet.

⁽¹⁾ Euroopan unionin neuvosto ilmaisi tämänsuuntaisen kantansa valkoisessa kirjassa kasvusta, kilpailukyvyistä ja työllisyydestä.

⁽²⁾ Nyt on hyväksytty suuntaviivat Leader+ -ohjelmalle, jolla pyritään tukemaan ensisijaisesti kokeilustrategioita maaseudun omien voimavarojen kehittämiseksi.

⁽³⁾ TSK on antanut Leader+ -sta lausunnon, jonka 4.10 kohdassa mainitaan erityisesti maaseudun naisten tarpeet (EYVL C 51, 23.2.2000).

5.6. Luxemburgissa (20. ja 21. marraskuuta 1997) pidetyssä Eurooppa-neuvoston ylimääräisessä työllisyyshuippukoukussa sovittiin vuoden 1998 tärkeimmistä suuntaviivoista⁽¹⁾, ja päätelmien johtopäätösoosan IV pääaiheessa korostettiin yhtäläisten mahdollisuuksien edistämistä.

5.7. Naisten perustamilla osuuskunnilla on erittäin merkittävä tehtävä työpaikkojen luomisessa ja tuotantoalueiden taloudessa varsinaisten maatalouselinkeinon täydentäjinä. Osuuskunnissa tuotetaan ja pidetään kaupan käsityöläistuotteita, joille on nykyisin markkinoilla runsaasti kysyntää, ja tuotetaan maaseudulle esimerkiksi maatalousmatkailun kaltaisia palveluita. Vaikka Euroopan unioniin on perustettu osuuskuntia epätasaisesti, tuotanto ja markkinointi on tehokkainta juuri niissä jäsenvaltioissa, joissa osuuskunnat vaikuttavat eniten maataloustoimintaan, mikä korostaa niiden tärkeää panosta maatalouden kehittämisessä ja tilojen kannattavuudessa.

6. Maaseudun naisten erityisongelmia Euroopan unionin maataloudessa

6.1. Tilanomistus

6.1.1. Yksi maatalouden tarkasteluun liittyvistä hankaluuksista on rajanveto kunkin maan maataloudessa työskentelevien henkilöiden lukumäärästä. Toimijat ovat eri tavoin sidoksissa alaan (tilanomistajat, tilanpitäjät, avustavat perheenjäsenet, palkkatyöläiset jne), he työskentelevät maataloudessa joko osaaikaisesti, päätoimisesti, kokoaikaisesti, ajoittain, kausiluonteisesti jne., eikä maatalous-, elintarviketeollisuus- ja käsityöläisammattien välillä ole selkeää rajaa, tai sosiaaliturvan erityisjärjestelmät toimivat pakojärjestelminä. Muun muassa näiden tekijöiden vuoksi on hankalaa määrittellä, ketkä työskentelevät maataloudessa ja ketkä eivät. Ilmiö kärjistyy entisestään naisten kohdalla, koska heidän työnsä maataloudessa ei perinteisesti ole näkyvää eikä ole olemassa tarkkaa rajaa itse tilalla tehdyn työn, kotityön tai kotitaloustöiden ja tiettyjen maaseudulle ominaisten töiden välillä.

6.1.2. Tilannetta tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon tiettyjä avaintekijöitä:

6.1.2.1. Tilastotiedot ovat peräisin erilaisista lähteistä, minkä vuoksi niitä on käytännöllisesti katsoen mahdoton vertailla perinpohjaisesti. Kaikissa tietolähteissä ei myöskään käsitellä erikseen kummankin sukupuolen käyttäytymistä.

6.1.2.2. Verotus on toinen miesten piilotyöntekoon vaikuttava tekijä. Tilanpito siirretään usein aviopuolisolta toiselle yleensä silloin kun aviomies työskentelee päätoimisesti muualla kuin maataloudessa. Näin kotitalouden tulot jakautuvat ja verotaakka kevenee.

6.1.2.3. Naiset turvaavat vanhuuseläkkeensä sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvalla maataloustyöntekijöiden erityisjärjestelmällä.

6.1.3. Euroopan unionin maissa maatila on perusluonteeltaan perhetila. Euroopassa on 7 miljoonaa maatilaa, ja niistä 67 % on 1–10 hehtaarin tiloja, toisin sanoen perhetiloja, ja niistä 5 miljoonaa on keskittynyt eteläisiin valtioihin Italiaan, Espanjaan, Kreikkaan ja Portugalin. Tämä kuvastaa Euroopan maatalouden historiallisia ja kulttuuritekijöitä sekä identiteettiä. Mutta maatalouden ominaislaatu on vaarassa kadota, koska sillä ei tiedetä tai ei ymmärretä olevan merkitystä identiteetin kannalta, vaikka se on olennaista maaseudun säilymiseksi ja kehittämiseksi⁽²⁾.

6.1.4. Olisi paikallaan erottaa omaksi täsmäryhmäkseen naiset, jotka osallistuvat tilan taloudelliseen toimintaan, sillä näin syntyy suunnilleen puolet maatalouden koko panoksesta jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin talouteen. Tämän jälkeen määrästä on vähennettävä palkkatyötä tekevien ja tilanomistajanaisten tekemän työn osuus.

6.1.5. Naisten maataloustyö perhetilalla on kaksin verroin näkymätöntä, koska siihen eivät sisälly kotitaloustyöt eikä suurin osa monimutkaisista kirjanpitoitehtävistä. Naisten panosta siis aliarvioidaan ja väheksytään.

6.2. Maaseudun naiset ja sosiaaliturva

6.2.1. Maaseudun naisten aseman selvittämisen vaikeutta EU:n sosiaaliturvajärjestelmässä kuvastaa heihin sovellettavien järjestelmien moninaisuus. Yksinkertaistaen voidaan todeta, että on olemassa yleinen sosiaaliturvajärjestelmä, joka on tarkoitettu kaikille työntekijöille työn laadusta tai työympäristöstä riippumatta, ja erityisjärjestelmä, joka sisältää eri toimialoille, muun muassa erityisesti maataloustyöntekijöille tarkoitettuja useita vaihtoehtoja.

⁽¹⁾ Yhtäläisten mahdollisuuksien tunnustamisprosessi vakiintui vuonna 1998 tärkeäksi osaksi eurooppalaista työpaikkojen luomismallia.

⁽²⁾ Tilastotiedot Eurostatin julkaisusta "Tilastotietoja Euroopasta", 5. painos.

6.2.2. Yleisessä sosiaaliturvajärjestelmässä työntekijöillä on tiettyjä sosiaalietuuksia, joita erityisjärjestelmissä ei ole. Tämä on maataloudessa työskentelevien palkansaajanaisten kannalta erityisen ratkaisevaa, sillä he kuuluvat sairausvakuutuksen, äitiysavustuksen, lomakorvausten ja eläke-etuuksien jne. piiriin.

6.2.3. Sosiaaliturvan erityisjärjestelmissä sitävastoin naiset saavat kyseiset etuudet vain maatalon omistajina tai maataloudessa työskentelevinä palkansaajina; muussa tapauksessa he saavat terveydenhuoltopalveluita ainoastaan aviopuolison ominaisuudessa⁽¹⁾. Tämä on yksi syy siihen, että maaseudun naiset ovat liittyneet yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään vasta myöhään kaivatessaan etuuksia – etenkin vanhuuseläke-etuutta – joita erityisjärjestelmästä ei myönnetä.

6.2.4. Olisi järkevää, että EU seuraisi avioavaimojen työn tunnustamista koskevaa direktiivin 86/613/ETY täytäntöönpanoa, koska direktiivin avulla pyritään ensisijaisesti supistamaan maataloustyön eri sosiaaliturvajärjestelmien välisiä eroja.

6.2.5. On todennäköistä, että pelkästään maataloustyötä perheitä tekevät naiset ilmoittautuvat yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään, vaikka he itse asiassa toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina. Tämä tosiseikka viestinee siitä, että maataloustyöntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kuuluvat naiset törmäävät lainsäädännön aiheuttamiin vaikeuksiin. Ne liittyvät vaatimukseen työn tietynasteisesta ”tavanomaisesta toistuvuudesta”, joka on jokseenkin löyhä ja toisinaan vähemmän realistinen peruste liittyä erityisjärjestelmään, koska se riippuu tilakoosta. Näin tilakoko näyttää ratkaisevan sen, missä määrin maataloudessa työskentelevät naiset kuuluvat sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

7. Ehdotukset ja päätelmät

7.1. Maaseudun naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien tulee olla realiteetti, joka johtaa puolestaan elämänlaadun paranemiseen, ja se on liitettävä kaikkiin yhteisön maaseudun kehittämissäpolitiikkoihin. Kyseisten politiikkojen valtavirtaistaminen on tässä mielessä olennaista. Lisäksi komission tulisi harkita komitean tekemiä ehdotuksia laatiessaan seuraavaa, vuonna 2001 voimaan tulevaa yhdenvertaisten mahdollisuuksien ohjelmaa.

7.2. On erittäin tärkeää, että yhdenvertaisuuspolitiikkojen ansiosta naisilla on mahdollisuus jäädä synnyinseudulle. Näin säilytetään välttämätön väestötasapaino ja kestävä kehittäminen.

7.3. On elintärkeää, että maaseudusta tehdään miellyttävä ympäristö, jossa on tarvittavat perusrakenteet (liikenneyhteydet, terveydenhuoltopalvelut, päiväkodit, kirjastot). Infrastruktuurit puolestaan helpottavat lomitus- ja tilanhoitopalveluiden tapaan naisten pääsyä sekä ammattikoulutukseen että työelämään.

7.4. Paikallis-, alue-, valtakunnan ja Euroopan tason koordinaatiota olisi lisättävä ja saatava instituutiot aktiivisemmin mukaan toimintaan sekä kannustettava kehitystä.

7.5. On syytä korostaa, että naisten usein ajamaa monipuolistamista (pk-yritykset, alueen omat tuotteet, käsityöläistuotteet ja maaseutumatkailu) olisi arvostettava nykyistä enemmän ja tuettava tällä tavoin monitoimisuutta.

7.6. Perus- ja ammattikoulutusjärjestelmät on sovitettava tuotantojärjestelmiin maaltapaon jarruttamiseksi. Ensin on saatava käydä koulua ja suosittava yleissivistävää peruskoulutusta (etäopetus mukaan luettuna), ja tämän jälkeen on osattava hyödyntää resursseja ja hankittuja taitoja. On annettava virallista ammattikoulutusta, josta myönnetään työelämän uusia tarpeita vastaava virallinen tutkintotodistus.

7.7. Komitea on tietoinen siitä, että on tärkeää kouluttaa maaseudun naisia ammattiin heidän omista erityispiirteistään ja olosuhteistaan käsin. Ammatillisella koulutuksella on tuettava itseluottamusta ja naisten osallistumista päätöksentekoon ja omaan sosioekonomiseen ympäristöönsä integroitumista. Maaseudun kehittämishankkeita olisi tuettava paikallisin määrärahoihin.

7.8. Sellaiset yhteisöaloitteet kuin Leader+ ja Equal tulee säilyttää, koska ne edistävät yhtäläisiä mahdollisuuksia. On korostettava erityisesti ammatillista koulutusta, joka on kehittämisen avaintekijä, ja maaseudun naisille on syytä myöntää erityismäärärahoja.

7.9. Komitea kehottaa jäsenvaltioita ottamaan vähitellen käyttöön perhe- ja työelämän yhteensovittamista koskevaa säännöstöä ja mahdollisuuden neuvotella joustavasti työajasta miesten ja naisten vastuun jakamiseksi tasapuolisesti. Yhteiskunnan on kehitettävä uudenlaisia tapoja huolehtia hoitoa tarvitsevista, erityisesti pikkulapsista, vanhuksista, sairaista ja vammaisista, ja äitiyttä on suojeltava asianmukaisesti.

⁽¹⁾ Yhteisön direktiivi avioavaimojen työnteon tunnustamisesta, 86/613/ETY, 11.12.1986.

7.10. Maatalousluottoja myönnettäessä on hyödynnettävä tähänastista enemmän erilaisia rahoitusjärjestelyjä. Tämä tehostaa yksityisen ja julkisen rahoituksen yhteisvaikutusta, vähentää pienten ja keskisuurten yritysten rahoitussitoumuksia ja mahdollistaa naisten liiketoiminnan käynnistämistä helpottavien halpakorkoisten tai mikroluottojen saannin⁽¹⁾.

7.11. Rakennerahastouudistuksella saattaa olla olennainen tehtävä maaseutualueiden vaurastuttamisessa, koska siinä keskitytään nuoriin naisiin ja kaikkiin naisten ulottuvilla oleviin uusiin toimintoihin. Olisi suotavaa, että sosiaalirahaston ohjelmiin sisällytettäisiin maaseudun naisten tarpeet, etenkin uuden teknologian tunnetuksi tekeminen, mikä parantaisi naisten ammattitaitoa, tukisi heidän tekemänsä työtä ja tekisi naisten tuottamia tuotteita tunnetuksi.

7.12. Kun maaseudun kehittäminen mielletään maaseutulähtöiseksi, vakaaksi prosessiksi, maaseudun naisten on

⁽¹⁾ Esimerkiksi Ruotsissa on oma naisten pankki.

järjestäydyttävä yhdistyksiksi tai työryhmiksi voidakseen toimia oman alueensa parantamiseksi. On panostettava koulutukseen ja laadittava strategioita paikallisten kehitystoimijoiden aktivoimiseksi.

7.13. Olisi erittäin hyödyllistä ryhtyä asianmukaisiin toimiin jäsenvaltioissa nykyisin toimivien maaseutunaisten yhdistysten ja organisaatioiden työskentelyn koordinoimiseksi ja osoittaa välineitä tähän tarkoitukseen. Näin naisilla olisi jatkuva edustus EU:n kaikissa toimielimissä ja organisaatioissa. Näin saataisiin lisätietoja ja vaihdettaisiin kokemuksia, joiden pohjalta olisi mahdollista tutkia kunkin alueen ongelmia ja esittää niihin ratkaisuja.

7.14. Maatilojen omistuksen erityisongelman osalta komitea katsoo, että on ryhdyttävä pikaisesti toimiin aviopuolisoiden tilalla tekemän työn tunnustamiseksi sellaisissa maissa, joissa näin ei vielä ole tehty. Sosiaaliturvan osalta eräs mahdollinen ratkaisu olisi ottaa käyttöön kaikki itsenäiset työntekijät ja heidän avustajansa kattava järjestelmä.

Bryssel 24. toukokuuta 2000.

*Talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI